

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

• FOR RELIGION OG KULTUR •

68. ÅRGANG

1. DESEMBER 1956

A V I N N H O L D E T :
ØS AV KILDENE. EN ADVENTSBETRAKTNING - NØDVENDIG
FORSVAR FOR EN SAKKYNDIG-BETENKNING - REDAK-
SJONENS REPLIKK — TO DISSONANSER OG ETT SVAR
- MENIGHETEN OG VI - BLIKK PÅ TIDEN - BOKANMEL-
DELSER - AFTENKLOKKENE. DIKT - NYTT FRA UTLANDET

NR
22

NESTE NUMMER KOMMER 20. DESEMBER 1956.

Juleheftet
«KIMER I KLOKKER»

er utkommet, som vanlig i flott utstyr. Omslagsbildet er den gang en detalj av det berømte Heisterbacher Alter fra 15. årh. (Stefan Lochner-skolen), reprodusert i fem farger og gull.

Innhold:

Hymner til advent og jul.
Av Gertrud von le Fort.
Til norsk ved Ørnulf Ranheimsæter.
Barnet. En julebetragtning.
Av Hallvard Rieber-Mohn.
Helgenkongen og bonden.
Av John Frey.
Jul og religiøse tradisjoner i Portugal. Intervju.
Ved Kirsten Rydberg.
En julaften i Provence.
Av Ingeborg Ansteensen.
Støldalsguttene på natfiske.
Av Alf Høgh.
Otiliaberget. En legende.
Ved Eva Dithmer-Vanberg.

Pris kr. 3.00. - Fås i St. Olavs ekspedisjon, samt ved alle katolske sykehus og institusjoner i landet.

ST. OLAV
gavekort for 1957 er en god julegave.

Kr. 18.— pr. år,
» 9.— » halvår.

Ring og bestill i telefon 42 37 43.

ADOPTIVFORELDRE SØKES

En liten pike på tre måneder søker katolske adoptivforeldre. Skriv til St. Olavs redaksjon: Bill. merk. «Pike».

FYRINGSOLJE

brukes av

St. Olavs kirke
Bispegården
St. Josephs Institutt
Vor Frue Hosp. Nerveavd. } Oslo
St. Dominikus kirke
St. Elisabethsøstrenes
Pleiehjem
Sta. Katarinahjemmet
St. Pauls Kirke
Moderhuset } Bergen
Florida Sykehus
Øyenklinikken
St. Josephs Hosp., Drammen
St. Torfinns Klinikk, Hamar
S. Elisabeth Inst., Hammerfest
St. Theresia kirke, Hønefoss
St. Franciskus Hosp., Hønefoss

Ved bestilling av olje:
Oslo 68 34 66 - Service: 56 35 92

JULEGAVENE I ÅR:

H. Rieber-Mohn, O.P.: Paul Claudel kr. 4.50.
Gertrud von le Fort: Bryllupet i Magdeburg (norsk), ib. kr. 16.80.
Peter Schindler: Dage i Nord-Italien (dansk), hf. kr. 34.40, ib. kr. 44.90, luksusutg. kr. 56.—
Gunnel Vallquist: Något att leva för (svensk), hf. kr. 21.—

For tenåringer:
Ruth Adams Knight: Først kom lynet (norsk) kr. 10.50.

For de små:
Julekrybber til å klippe ut, mange forskjellige. - Julekort - kalendere - brevpapir.
NB! Eventuelle oppsigelser på abonnements må sendes innen den 15. desember.

Abonner på:

Den katolske Boganmelder, kr. 4.- pr. år.
KATOLSK BOK- OG BLADSENTRAL
Akersv. 5, Oslo Tlf. 42 37 43

Biskop dr. Jac. Mangers:

«KOMME DITT RIKE»

En samling av hyrdebrevene 1932—1956. Med et tillegg tilegnet Ordenssøstrene.

314 sider. — Kr. 7.00 (hft.).
Bestillinger og løssalg:

KATOLSK BOK- OG BLADSENTRAL
Akersveien 5 Oslo

ØNSKES KJØPT:

St. Olav nr. 1/2, årgang 1950.
St. Franciskus Hospital,
Arendal.

MARIAKONGREGASJONEN, OSLO

Onsdag 5., torsdag 6., og fredag 7. desember: RETRETT i St. Josephs kapell kl. 19.30. Leder: Pastor Hogenes.
Lørdag 8. desember: Aftenmesse i St. Olavs kirke kl. 19.
Søndag 9. desember: Kl. 8.30 messe med felleskommunion.
Kl. 19 andakt. Etter andakten patronatfest i foreningslokalet.
Tegningsliste er utlagt på St. Josephs Institutt.
Listen inndras onsdag aften 5. desember.

LITURGISK KALENDER

SØNDAG 2. NOVEMBER: 1. sønd. i Advent. Ep. Rom. 13, 11—14. Ev. Luk. 21, 25—33. Mandag: Frans-Xaver, misjonenes vernehelgen, bekj. Tirsdag: Peter Krysologus, bisk., bekj., kirkelærer. Onsdag: Ferialdag. Torsdag: Nikolaus, bisk., bekj. Fredag: Ambrosius, bisk., bekj., kirkelærer. Lørdag: Marias uplettede unnfangelse.

SØNDAG 9. DESEMBER: 2. sønd. i Advent. Ep. Rom. 15, 4—13. Ev. Matt. 11, 2—10. Mandag, tirsdag og onsdag: Ferialdager. Torsdag: Lucia, jomfru, mart. Fredag og lørdag: Ferialdager.

SØNDAG 16. DESEMBER: 3. sønd. i Advent: Ep. Filip. 4, 4—7. Ev. Joh. 1, 19—28.

GUDSTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER I KATOLSKE KIRKER OG KAPELLER I NORGE

ØLO KATOLSKE BISPEDØMME:	Stille messe	Høymesse
OSLO: St. Olavs kirke, Akersveien 1. Biskopen og prestegården 425287. Sogneprestkontoret 414161	7.00 8.30 9.45 m. eng. pr.	11.00
St. Hallvard kirke, Fransiskanerne, Urtegt. 29, tlf. 680868	8.00 19.00	10.30
St. Dominikus kirke, Dominikanerne, Neuberggt. 15, tlf. 442324	8.15 9.30 m. fr. pr.	11.00
Vår Frue Villas kapell, Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 558121	—	8.30
Grefsen kapell, Gladsvei 23, tlf. 380287	—	9.30
Lunden kapell, Trondheimsv. 309, tlf. 37 78 68	—	8.15
ARENDAL: St. Franciskus kirke, Tyholmen, tlf. 2209.	8.00	10.45
BERGEN: St. Pauls kirke, Christiesgt. 16, tlf. 15410.	8.00 9.00	10.30
DRAMMEN: St. Laurentius kirke, Cappelensgt. 1, tlf. 2019	8.30	10.30
FREDRIKSTAD: St. Birgitta kirke, Kongensgt. 9, tlf. 1438	8.00	10.30
HALDEN: St. Peters kirke, Kristian V.s pl. 1, tlf. 1168	8.00	10.45
HAMAR: St. Torfinns kirke, Torvgaten 113, tlf. 23751	8.00	11.00
HAUGESUND: St. Josefs kirke, Haraldsgt. 21, tlf. 3195	8.30	11.00
HØNEFOSS: St. Theresia kirke, Vesterngt. 7, tlf. 266	8.00	10.30
KRISTIANSAND S.: St. Ansgars kirke, Kirkegaten 3, tlf. 4225	8.00	10.30
LILLESTRØM: St. Magnus kapell, Halvdansgt. 5, tlf. 712378	8.30	11.15
MOSS: St. Mikael's kapell, Ryggeveien 24	—	11.00
PORSGRUNN: Vår Frue kirke, Sverresgt. 26, tlf. 50793	7.45	10.30
STABEKK: Jesu Hjerter kapell, Nyveien 17, tlf. 537735	8.40	10.40
STAVANGER: St. Svithun kirke, Dronningensgt. 8, tlf. 25534	8.00	10.30
SYLLING: St. Hallvards kapell, tlf. 9028 (Drammen)	—	9.00
TØNSBERG: St. Olavs kapell, Sandefjordgt. 1, tlf. 12238	8.00	10.45
TRONDHEIM APOSTOLISKE VIKARIAT:		
TRONDHEIM: St. Olavs kirke, Prinsensgt. 2a2. Biskopen og prestegrd. tlf. 21214	8.30 19.00	11.00
St. Elisabeth Hospitals kapell, Ila, tlf. 20220	6.30	9.15
KRISTIANSUND N.: St. Eystein kapell, Lars Guttormsensgt. 68, tlf. 2779	7.30	10.30
MOLDE: St. Sunniva kapell, Parkveien 23, tlf. 1100	8.30	10.30
DET APOSTOLISKE VIKARIAT FOR NORD-NORGE:		
TROMSØ: Vår Frue kirke, Storgaten 94. Biskopen og prestegrd. tlf. 314	8.15	10.30
St. Elisabeth hospital, Mellomveien 15, tlf. 63	6.20	—
BODØ: St. Eysteins kirke, Hernesveien 22, tlf. 21783	8.15	10.30
HAMMERFEST: St. Mikael's kirke, Strandgt., tlf. 1392	— 19.00	10.30
HARSTAD: St. Sunniva kirke, Skolegt. 4, tlf. 1205	8.00	10.30

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Redaktør: dr. theol. Ivar Hansteen Knudsen

Redaksjon, ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo

Kontortid: 9—16. Mandag og lørdag 9—13. - Tlf. 42 37 43

Boligtelefoner: Redaktøren 42 37 43. - Red.sekr. Kirsten Rydberg 60 86 37

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene): Kr. 18 pr. år - Kr. 9 pr. ½ år. Utlandet kr. 20.

Annonser: 8 dager før utg.-dagen (se nederst på omslagssiden). 24 nummer årlig. - Postgiro 159 86.

Øs av kildene!

En adventsbetraktning

Vår tids religiøse liv er preget av en øket interesse for det Gamle Testamente — en interesse som stadig er blitt oppmuntret og stimulert av de senere paver. Paul Claudel som tilbragte sine siste tyve år fordypet i betraktning av Den hellige skrift «med en stadig og økende undren», skrev i sitt livs aften boken «J'aime la Bible», og her sier han:

«Det kristne folk må få det Gamle Testamente tilbake . . . igjen få ta i bruk dette veldige byggverk, avkledd hele det pseudo-vitenskapelige påheng av vilkårlige gjetninger og overfladiske hypoteser som bare tar motet fra de troende og forvirrer og skremmer dem, og som i den grad tuter ørene fulle på dem at de ikke lenger hører profetenes mektige rop: *Kom til kildene alle dere som tørster!* I dette stor-slagne verk, fylt av Helligånden og Guds visdom, må vi lære å se ikke en forvirret opphopning av usammenhengende brokker halvveis fortært av tiden, men et mesterlig byggverk som seklene ikke har fått bukt med. Som fremdeles byr seg frem for oss, helt og rent, i sin sublimе og meningsfylte komposisjon, i sin opprinnelige betydning. Som fremdeles retter den samme appell — like mektig i dag som fordam — til vårt hjerte, vår forstand, vår fantasi, våre følelser, til alle våre behov for kjærlighet og skjønnhet.»

«La oss,» fortsetter Claudel, «da kaste oss hodekulls ut i dette kjærlighetens og skjønnhetens hav: det Gamle Testamente, (hvor så mange helgener, så mange genier har funnet en uuttømmelig næringskilde! La oss lese det, ikke med en kritisk innstilling, — denne tåpelige nysgjerrighet som bare fører til forfengeligheit, — men med et tørstende sinns higen!»

Vi står nå foran kirkeårets begynnelse, og ingen tid skulle vel som Advent kunne inspirere oss til å følge Claudels inntrengende appell. For menneskehetens historie gjennom det Gamle Testamente er noe meget mere enn beretningen om et folk ledet av Gud gjennom vekslende begivenheter; den er Guds egen historie, hans langsomme forberedelse til å stige ned på jorden og bli en av oss, som den lovede Frelser, forutmeldt i skikkelser som Isak, Josef, Josva og Salomon. Og Guds menneskevorden er ikke en avsluttet begivenhet som årlig fjerner

Betlehemsstallen fra vår bevissthet i stadig forminsket perspektiv. Heller ikke er frelsesverket et faktum som for alltid skal gi oss trygghetens passive og sterile ro. Det er *frelsens spire* i vår sjel og trenger vår levende tro, vårt håp og vår kjærlighet for å utfolde seg. Gjennom en slik vekst økes forventningen hos oss. For hver julehøytid bringer jo oss nærmere den forjettede dag: Frelserens gjenkomst, da frelseshåpet slår ut i en lykkelig visshet om et evig, urokkelig samfunn med Gud.

Derfor er vårt liv som en uavbrutt advent, en forventningens tid hvor vi gjennom mørke og ørkenvandring løfter blikket mot Betlehemsstjernen, i håp om at den en dag skal bli vårt eget klare evighets lys. Nettopp i kampen mot synd og i vårt faste håp om frelse er det vi gjenfinner slektskapet med våre åndsfedre i det Gamle Testamente. Kirkeårets adventstid skulle derfor naturlig gi oss lyst til å vende tilbake til våre fedres jord og søke hen til Bibelens kilderikdom. Filtrert gjennom en ydmyk tros forenkende blikk, gjenspeiler den et folk som Gud er en realitet for, som vender seg til ham i godt og i ondt, og hvor vi finner Herren selv som taler til sitt folk, og gjennom sit folk til hver enkelt.

I denne dialog, som vi vel kan kalle det, finner vi gleden og forventningen uttrykt i mangfoldige variasjoner: fra paradisetts dager da Gud fant sin glede i fortrolig samtale med mennesket skapt i hans bilde, senere gjennom det første løfte om en Frelser etter Adams fall, gjennom Guds pakt med Abraham og hans slekt, fornyet med hele Israels folk ved Moses og profetene. Nettopp i Guds *pakt* med sitt folk har Bibelens optimisme sitt største kildespring. Den er et kjærlighetens og tillitens bånd mellom Gud som gir løfte om et evig nærvær, og hans folk som tar imot den lov og de krav som paktens til gjengjeld pålegger dem. «Jeg vil gjøre min pakt mellom meg og deg,» sier Gud til Abraham. «I ditt avkom skal alle jordens folk velsignes fordi du lød min røst.» Og med tillitens og takknemlighetens sprog svarer salmisten: «Led meg frem på dine buds sti, for i den finner jeg min glede.»

Pakten var en uforbeholden gave fra Guds hånd, men som kjent ikke alltid tatt frivillig imot fra menneskenes side. Samspillet mellom løfte, lov og kjærlighet blir ofte avløst av beretninger om synd og opprør, møtt med Guds vrede og straff. Allikevel går tillit og forventning som en lysstripe gjennom mørket. For Israels folk sto Gud i det rette troens lys. Det var derfor naturlig også å betrakte synden som det den er: en krenkelse av Gud gjennom forakt for hans lov. Men gjennom oppriktighetens rensende anger fant de atter frem til forsoning og tillit. «Jeg vil bære Herrens vrede for jeg har syndet mot Ham.» «Kom og la oss vende om til Herren! For han har sønderrevet og han vil lege oss, han slo og han vil forbinde oss.» Og kjærlighetens Gud som i det ene øyeblikk refser, svarer i neste: «Med evig kjærlighet har jeg elsket deg, derfor har jeg bevart miskunnhet mot deg.»

Denne miskunnhetens sprog kan vi især lese hos profetene. Gjennom deres røst fornyet Gud sin pakt, gav folket en skjerpet bevissthet om dens krav og et mer levende håp om den kommende Frelser. Av denne kilde øser Kirkens liturgi gjennom hele adventstiden. Vi kan høre det som en vekselsang mellom et ang-

rende, bønnfallende folk og barmhjertighetens Gud. Blandet med enkelte toner fra Davids salmer går den med stigende intensitet inntil den gamle pakt er fullbyrdet og den nye pakt begynner.

«Med min sjel lengtet jeg etter deg om natten» (dvs. gjennom lidelse og prøvelse), roper Israel. Og Gud svarer: «Jeg vil si til dem som er i mørke: Kom frem til lyset.»

Med øket tillit synger folket: «Gud, vend deg til oss og vi skal leve, og ditt folk skal fryde seg i deg.» Og tilliten får sitt svar gjennom en oppfordring til å holde seg rede: «Reis deg, Jerusalem, og stig opp på høydene, og se den salighet som skal komme til deg fra din Gud.»

Nå er det som om Israels håp har nådd høydepunktet, ventetiden blir for lang: «Kom Herre, og nøl ikke, ta syndenes byrde fra ditt folk Israel.» Og Gud, som aldri skuffer den som håper på ham, svarer: «Jubl og gled deg du Sions datter. Før se, jeg kommer og bor i din midte.»

Frelsens dag nærmer seg. Davids ord er ved å gå i oppfyllelse: «Han har sendt sitt folk forløsning. Han har fastsatt sin pakt for evig tid.»

Verdens Frelser, menneskehetens håp gjennom tidene, er nær. Ved sitt komme, forutsett fra evighet av, danner han som en bro mellom det løfte som er opfylt, og menneskenes forventning. «Abraham, deres far, har frydet seg ved tanken på min dag. Han så den og gledet seg. Før Abraham ble til, er jeg.»

I denne enkle skisse av menneskehetens gang mot Inkarnasjonens mysterium, mangler en skikkelse, den viktigste av alle Guds skapninger i frelsens historie, hun som vi i første uke av Advent hylder som den reneste jomfru, unnfanget uten synd. «Det er ikke bare Sinais majestet som kaller oss opp mot det høye,» sier Claudel. «Det er en kvinnes smil, smilet fra Visdommen, den opphøyede jomfru hvis bilde Herren hadde for seg til oppmuntring da han skapte verden.»

Likesom Maria var unnfanget i Guds tanke alt ved tidenes morgen, fikk hun også del i den frelsende nåde før hun fikk liv i mors skjød, og før Gud tok menneskelig skikkelse. Før hun var utsett til å bli Frelserens egen mor! — Kardinal Mindszenty har skrevet disse ord: «Fra evighet av har Gud utpekt henne til dette verv. I det Gamle Testamente har han mangfoldige ganger forutsagt hennes komme. Han har forutsett henne i kvinner hvis navn var Eva, Rebekka, Judit og Ester. Maria er kvinnen som seirer over dragen, Noas ark, Jakobstigen, den brennende busk, klippen hvorfra kilden veldet frem, ildsøylen og paktens ark. Bildet av Frelseren og hans mor kommer frem i patriarkenens lengsel og profetenes innstendige bønn; bildet av en jomfru og mor lyser som en stjerne i hedningenes mørke.»

Da Maria ble seg sitt høye kall bevisst og hennes egen adventstid var begynt, fikk hennes glede utløsning i en jublende lovsang som omfatter hennes og hele menneskehetens takk: «Min sjel høylover Herren, og min ånd fryder seg i Gud, min Frelser. Stort er det den Mektige har gjort mot meg, og hellig er hans navn. Han tok seg av Israel, sin tjener, for å komme sin miskunnhet i hu — som han hadde talt til våre fedre — mot Abraham og hans ætt til evig tid.»

Nødvendig forsvar for e

Av professor dr.

Herr Redaktør.

I Deres redaksjonsartikkel «Mindretallet» i nr. 20 har De også omtalt den betenkning jeg har avgitt til Stortingets Utenriks- og konstitusjonskomité om jesuittforbudet i Grunnlovens § 2. Jeg er skuffet over omtalen av dette dokument, hvis intensjon og karakter jeg synes er blitt miskjent av Dem. Dokumentet er blitt offentliggjort i trykken, idet det er trykt som Vedlegg II til komitéens innstilling. De av «St. Olav»s lesere som gjør seg den møye å skaffe seg komitéinnstillingen og å lese oppmerksomt min ganske utførlige utredning, vil forhåpentlig få et ganske annet inntrykk av den enn det De har gitt Deres lesere. Men man må regne med at det også er lesere av «St. Olav» som ikke kommer til å kontrollere riktigheten av Deres karakteristikkk av min betenkning. Jeg tillater meg derfor å be om Deres tillatelse til å si litt om intensjonen med min utredning og om den ånd jeg har forsøkt å skrive i.

Min betenkning er skrevet etter oppdrag, og min oppdragsgiver ga meg tre bestemte spørsmål å utrede: 1) Jesuittforbudets historie i Norge, 2) Jesuittforbud og opphevelse av jesuittforbud i andre land, 3) Den jesuittiske morallære. Jeg var bundet til disse emner og kunne ikke gå inn på f. eks. jesuittenes heroiske innsats i hedningemisjonen eller på den rolle som visse fremtredende jesuitter spiller i dag som talsmenn for en katolsk tenkning og aktiv stillingtagen overfor samfunnsproblemer og overfor andre kirkesamfunn som i mine øyne er meget sympatisk. Det siste tema har jeg dog tillatt meg å berøre i min betenkning, og jeg har da også nevnt noen navn: Max Pribilla, Henri de Lubac og Jean Daniélou. Jeg håper at «St. Olav» ikke vil ta mig dette ille opp.

De er bare noen få trekk til adventsbetrøking av det mektige bilde det Gamle Testamente ruller op for oss. Skulle vi i noen ord legge frem hva Guds folks årtusenlange advent kan lære oss, da er det især en konsekvent tro på Gud, «Den som er», og som vi i alle ting er avhengig av og vender oss mot i godt og ondt. Det er også en sann vurdering av synden. Og skulle ikke vi ta synden alvorlig når Gud tok den i den grad alvorlig at han lot sin egen Sønn bli menneske for å korsfestes? Vi kan også lære å se på historiens gang med tillit og håp. Ulykke, angst og elendighet er ofte knyttet til begivenhetene, men med et bånd som en gang skal bryte.

Adventstidens glede ser frem mot julens mysterium, ikke i likhet med vår tids hektiske forberedelser, som gir inntrykk av at tiden skal stanse ved jul, men med det rolige, tillitsfulle blikk som ser hen til frelsens fullbyrdelse, den dag da tiden blir et evig nå. Med det for øye kan vi gjøre til vår den salme jødene sang da de gikk op til Jerusalems helligdom: «Hittil har jeg stått i dine forgårder, men nå gledes jeg ved det som er blitt sagt til meg: Se, vi går inn til Herrens hus!»

L. A. P.

n sakkyndig-betenkning

Einar Molland.

Når De bebreider meg at jeg har gitt «en sterkt anekdotisk historisk fremstilling», gjelder vel disse ord den første del av min utredning, hvor jeg ikke har nøyet meg med å gjengi og analysere bakgrunnen for våre lovbestemmelser fra 1624 av angående jesuittene, forhandlingene om jesuittforbudet i vår politiske historie og fortolkningen av Grunnlovens § 2, men også har omtalt jesuitt-besøk i landet på 1600-tallet, 1700-tallet og i vårt århundre. Disse tilfelle er omtalt for å vise at forbudet ikke engang kunne gjennomføres strengt i praksis på 1600-tallet, og langt mindre i vårt århundre. Det har vært min hensikt å skrive om disse begivenheter med streng objektivitet, og jeg tror inntil videre at dette er lyktes meg. Det stoff som De betegner som «anekdotisk», er vesentlig hentet fra forfatterne J. J. Duin, J. Kleijn-tjens S.J., Ivar Hansteen Knudsen og K. Kjelstrup.

Annen del av min betenkning forsøker å gi en fremstilling av de mange forbud mot og fordrivelser av Jesuittordenen i nær sagt alle land i Europa, kulminerende i dens offisielle oppløsning i 1773, og derpå de historiske omstendigheter som muliggjorde gjenopprettelsen av den i 1814, de nye forbud mot den i det 19. århundre, og opphevelsen av disse forbud, for å ende med en utførlig utredning av jesuittforbudet i den sveitsiske forfatning, dets historiske bakgrunn og dets historie inntil i dag. Jeg har forsøkt å skrive objektivt. Jeg har bl. a. i gjengivelsen av de beskyldninger som har vært brukt som begrunnelse for jesuittforbudene, referert motstandernes beskyldninger uttrykkelig som påstander, og for enkeltes vedkommende har jeg ved mitt ordvalg (f. eks. ved ordet «angivelig») antydnet at jeg holder dem for usannsynlige. På den annen side har jeg sagt tydelig at det finnes motiver av økonomisk og politisk art hos deres motstandere. Fremstillingen av ordenens oppløsning i 1773 bygger på det katolske standardverk L. von Pastor's pavehistorie.

Også i annen del av betenkningen mener jeg å ha etterstrebt objektivitet, og jeg tror også inntil videre at jeg har oppnådd en høy grad av objektivitet. Hvis De kan påvise forsyndelser mot dette ideal, vil jeg være Dem takknemlig og samtidig bli skamfull. Hit henregner jeg ikke at jeg har brukt enkelte uttrykk som en romersk katolikk ville ha formet anderledes, f. eks. når jeg taler om «de pavelige maktkrav».

Tredje del av betenkningen har budt på særegne vanskeligheter, dels fordi det her dreier seg om teologiske, ikke bare rent historiske spørsmål, hvor det nødvendigvis også må vurderes, dels fordi vårt Universitetsbibliotek er meget mangelfullt utstyrt med litteratur på dette område. Det siste har jeg gjort uttrykkelig oppmerksom på i min utredning. Noe jeg derimot ikke har nevnt, er at jeg på et tidlig tidspunkt under mitt arbeid med saken skrev til ovennevnte pater Jean Daniélou som jeg kjenner personlig og tør regne blant mine venner, og ba ham hjelpe meg med litteratur, men dessverre ikke fikk noe svar fra ham.

Årsaken til at jeg, som De sier, i «i påfallende grad» har oppholdt meg ved den eldre jesuittiske moralteologi, er at alle som har mottatt inntrykk av fransk åndsliv, vil ha fått sine begreper om Jesuittordenen preget av Pascal's udødelige «Provinsialbrev». De spørsmål som først av alle melder seg når man skal vurdere den jesuittiske moralteologi, er om Pascal hadde rett den gang i sin karakteristikk og kritikk av den, og om hans kritikk også er gyldig i dag. Det 17. århundre er nå engang en klassisk tidsalder, ikke bare i den franske litteratur, men også i teologiens historie. Man bør begynne der.

Jeg håper og tror at enhver som gir seg tid til å lese min utredning med oppmerksomhet, vil finne at den i hvert fall er nyansert, og at den er et alvorlig forsøk, om den kanskje ikke er et vellykket forsøk, på å yte rettferdighet mot en åndsretning som jeg personlig står fjernt fra. Jeg gjør oppmerksom på at jeg har anført så moderne jesuittiske moralteologer som Jérôme Noldin (d. 1922) og A. Vermeersch (d. 1936), hvis standpunkter jeg dessverre bare kjenner gjennom det store katolske oppslagsverk Dictionnaire de théologie catholique, da deres egne verker har vært meg utilgjengelige. Av den siste har jeg anført en meget tydelig uttalelse som avviser på det bestemte berettigelsen av det hemmelige forbehold. Det har vært min hensikt herved å vise hvor langt enkelte moderne jesuittiske moralteologer har fjernet seg fra de posisjoner som Pascal angrep.

De har også gitt Deres lesere en gal oppfatning av ånden og tonen i min utredning når De sier at «professoren viker ikke tilbake for massive dommer over anderledes troendes moralske oppfatninger, som når han skriver at 'herunder kommer den kristne moral til å bli betraktet, ikke som et ideal som skal etterstrebtes, men som et system av strafferettsbestemmelser'». Dette uttrykk forekommer hos meg i en ganske bestemt sammenheng, hvor jeg vil forklare fo mine oppdragsgivere hva kasuistikk og kasuistisk moraldrøftelser er. Det er naturligvis overflødig å forklare Dem, Herr redaktør, hva kasuistikk er, men det er nødvendig overfor protestantiske lesere. Protestantisk polemikk har levd høyt på løsrevne sitater fra kasuistene uten å gi akt på kasuistikken intensjon som nettopp er å betrakte den kristne moral under strafferettslig synspunkt. Derav kommer de for protestanter både ubegripelige og usmakelige drøftelser av hvor grensene for det tillatelige går. Jeg har med mine ord om «strafferettsbestemmelser» ikke villet felle noen dom om den katolske moral i sin alminnelighet, men gi mine lesere en høyst nødvendig hjelp til å forstå hva det dreier seg om i kasuistikken. Eller mener De, Herr redaktør, at kasuistene (Liguori og hans forgjengere og etterfølgere) i sine kasuistiske drøftelser fremstiller sine egne idealer som de selv har levet etter? Dreier det seg ikke hele tiden om tvilstilfelle i forbindelse med moralens minimumskrav? Er ikke dette strafferettslige synspunkter?

At selve den kasuistiske betraktning er både meg og all protestantisk bevissthet fremmed, har jeg ikke lagt skjul på. Jeg sier uttrykkelig «all protestantisk bevissthet». Det dreier seg nemlig ikke bare om det De kaller våre «hjemlige lutherske kategorier». Det interessanteste eksempel på sammenstøt av katolsk og protestantisk betraktning av kasuistikken er det sammenstøt mellom den til Rom konverterte John Henry Newman og anglikaneren Charles Kingsley som man

Etter vår utførlige kommentar til stortingsdebatten omkring jesuitt-paragrafens opphevelse i forrige nr. av «St. Olav» nødvendiggjør ikke professor Mollan d's ovenstående innlegg noen lengere imøtegåelse fra vår side.

Vi tror ikke noen av våre lesere, selvom de ikke personlig har lest stortingsdokumentene i sin helhet, ville føle seg tilskyndet av våre ord til å forveksle professorens nøkternt formulerte betenkning med den mer eller mindre vulgære hets mot jesuittene som enkelte av hans trossfeller har forsynt presse og stortingsmenn med. Og på et ikke uvesentlig punkt i hans innlegg kommer vi ham gjerne innrømmende og beklagende imøte: Noen av våre naturlige og berettigede ønskemål når det gjelder stortingets informasjon om jesuittene, lot seg kanskje vanskelig innpasse i det sterkt begrensede oppdrag professoren hadde fått. (Dog synes vi at det kunne stått mer utvetydig i innstillingsdokumentene hvem som hadde bestemt oppdragets omfang.)

Men når dette er sagt, må vi også opprettholde uavkortet synsmåter som lar seg formulere i enkle og klare ord: Vi tror professor Mollnad selv vil innrømme hva stortingsdebatten viste til overmål, nemlig at det for stortingsmennene fremlagte materiale ikke førte til en realitets-behandling av stridens gjenstand: jesuittordenen. Når paragrafen likevel falt, så skjedde dette utvilsomt på tross av en nokså overveldende mengde negative og odiøse utsagn om Jesu Selskap, fremlagt av ordenens motstandere og uten noen mulighet for replikk fra ordenen selv. Derfor vårt uttrykk om en «sterkt anekdotisk historisk fremstilling — med sikte til betenkningens tredje og ikke første del.

Vi anerkjenner og verdsetter selvsagt den vilje til objektivitet som professor Molland i det ovenstående gir uttrykk for. Men vi som kjenner og setter pris på jesuittene, for hva de står for i den kristne kirke og i kulturlivet både i Den nye og Den gamle verden, kan ikke derfor finne at det hovedinntrykk betenkningen måtte gi stortingsmennene av jesuittordenens åndelige fysiognomi, var tilnærmedesvis vel-avveiet eller rettferdig.

Professor Molland påberoper seg sitt begrensede mandat, og vi er som sagt åpne for å ta dette i videre betraktning enn i vår første kommentar. Men han var nå engang den eneste direkte konsulterte faghistoriker i en sak hvor ignoransen er alminnelig. (Konsulentspørsmålet synes i det hele tatt å ha vært noe svevende. Av Stortingstidende s. 3010 fremgår det at stortingsmann Wikborg bare av tidsnoden var blitt

kan lese utførlig om i Newman's «Apologia pro vita sua».

Jeg er så meget mere skuffet over Deres omtale av min betenkning som jeg står omtrent alene blant norske evangeliske teologer i min interesse for å yte den romerske katolisisme historisk rettferdighet og å møte den med teologisk forståelse. I denne ånd har jeg forsøkt å fremstille katolisismen i forelesninger, bøker, artikler og nå altså også i en betenkning. Om det alltid er lyktes meg, kan naturligvis være tvilsomt. Denne holdning, på samme tid preget av sympati og forsøk på innlevelse og av kritikk, håper jeg at jeg også skal innta i fremtiden.

Einar Molland.

forhindret i å innhente en supplerende betenkning fra Menighetsfakultetets ny-testamentlige ekseget, professor Sverre Aalen, hvis eneste synlige kvalifikasjon når det gjelder jesuittene må være at han har gitt uttrykk for sterk og aktiv antipati mot katolisismen.)

Den omtale som særlig jesuittenes morallære (i konklusjonen uttrykkelig identifisert med normal-katolsk teologi på området) fikk i professor Molland's betenkning, må vi karakterisere som utilfredsstillende. Hans oppgave var meget vanskelig, det er vi nærmere enn andre til å forstå. Men hans beklagelse over Universitetsbibliotekets ringe utvalg litteratur på området gjør det sant å si enda mindre forståelig at han ikke har henvendt seg på hold hvor slike kilder var å finne — nærmere for hånden enn i Paris. Den ikke uanselige mengde faglitteratur som forefinnes i katolske biblioteker i Oslo, ville f. eks. med glede blitt stillet til professorens disposisjon.

Den som leser i sin helhet Stortingstidendes stenografiske referat fra den 9-timer lange debatt, vil ut fra begge parters — Flertallets og Mindretallets — innlegg se at de fleste av stortingsmennene ikke synes bibragt noen forståelse av at jesuittisk (og katolsk) moral i sin helhet er en etisk alvorlig streben i retning av kristen fullkommengjørelse etter Evangeliets bud, og ikke en snusket og mindreverdige tilpasning av menneskelig svikt og svakhet til et slags bekvemt moralsk minimum.

Dette alvorlig forregnede helhetsinntrykk må etter vår oppfatning betenkningen bære sin gode del av ansvaret for. Det var særlig det vi beklaget i vår kommentar. Og som vi fremdeles beklager.

Red.

To dissonanser. . .

Herr redaktør.

Får jeg komme med en liten bemerkning til Fr. Candidus' omtale av dosent Johan Vogt i St. Olav nr. 19 og nr. 21? Det lar seg forstå at frateren med den fromme hodebøyning har stusset en og annen gang under lesningen av Vogts artikler i Dagbladet. Men det hovedinntrykk disse velskrevne artiklene etterlater er allikevel etter undertegnede mening så positivt at Vogt egentlig burde hatt blomster for dem (og da kunne nok en og annen innstukket tistel forsvart sin plass). Den fingerte tale, den som dosent Vogt tenker seg paven holde, fortsetter iallfall megen faktisk kunnskap om katolisismen i nyere tid og ingen ringe interesse og evne til innlevelse.

Den dag det er blitt vanlig å gjøre slike forsøk på å forstå katolisismen ut fra personlig tenkning tror jeg vi skal se frem til med forventning.

La meg få tilføye i samme farten at på meg virker enkelte toner i St. Olavs omtale av mindretallet i Stortinget under jesuittdebatten og særlig dets omtale av stortingsmann Hambro en liten smule skurrende. (St. Olav nr. 20 og nr. 21.) Ett er jo hva folk kan ytre i private samtaler, noe helt annet hva et blad med respekt for seg selv setter på trykk. Egentlig lar vår tro enhver sjel ha sine mysterier som andre ikke har adgang til? Er det ikke da litt inkonsekvent å fastslå hvilke skjulte motiver ett konkret menneske har hatt for sin opptreden ved en bestemt anledning? Jeg vil ikke tale om hvor overflødig en slik indiskresjon virker når synderen tilhører mindretallet (som bladet så tydelig fremhever), det vil si den tapende part.

Daniel Haakonsen.

Vi er klar over at dr. Daniel Haakonsen muligens ikke står alene blant katolikker om å verdsette den måte dosent Johan Vogt i «Dagbladet» for 15. oktober presenterte pave Pius XII på, for norske lesere. Andre igjen ser imidlertid ingen som helst saklig grunn til at vi hos oss skal stille noe mindre krav til informasjon og objektivitet angående katolisismen enn man gjør andre steder til skribenter av dosent Vogt's akademiske nivå, og finner følgelig ikke å kunne godta denne eiendommelige form for «sympatiytringer». Blant disse i sistnevnte kategori er altså Fr. Candidus og «St. Olav»s redaktør, som begge — under sitt personlige navn eller merke — har gitt tydelig uttrykk for det i henholdsvis «St. Olav» og «Dagbladet». Og det får fra den side bli med disse uttrykk. Med samt kanskje en undring over at et øre som er vårt for dissonanser synes ufølsomt for den politiske kynisme dosent Vogt frimodig legger inn i Pavens angivelige resonnerement.

Når det videre gjelder vår omtale («St. Olav» nr. 20 og 21) av odelstingspresident Hambrø's innlegg i Stortingetsdebatten omkring jesuittparagrafen, vil vi bare bemerke følgende: Dr. Haakonsen synes uoppmerksom på det faktum at nettopp motivene for mindretallets stemmegivning angående jesuittparagrafen på ingen måte kan oppfattes som et slags utilgjengelige «sjelelige mysterier». De har tvertom vært gjenstand for konkrete overlegninger i den offentlige debatt. Det fremgår blant annet av den sindige redaksjonelle kommentar fra «Verdens Gang» (2. november) som også ble sitert i «St. Olav» (nr. 21), og hvor det uttrykkelig heter: «Det er ingen hemmelighet (uthevet av oss) at det særstandpunkt Kristelig Folkeparti har inntatt i denne saken la et press på mange representanter for andre partier.» Her pekes der videre på, hva for øvrig alle informerte vet, at andre partier med forankring i de religiøst interesserte velgermasser har «skjemmet norsk politikk» ved sin «stadige skjeling» til Kristelig Folkepartis særstandpunkter.

Det er etter vår oppfatning både uunnvælig og fullt forsvarlig at disse betraktninger får en særlig adresse til odelstingspresident Hambrø. Han var uten sammenligning den mest markante politiske personlighet, både innen mindretallet og å fortiori blant dem som uten å tilhøre Kristelig Folkeparti støttet opp om dets aksjon mot paragrafens opphevelse. Hans egen begrunnelse for dette, slik som den er dokumentert i Stortingstidendes stenografiske referat, står i en paradoksalt disharmoni med den innsikt, kultur og toleranse man vanligvis har forbundet med hans innsats og erfaring på det internasjonale plan. Den undring dette måtte vekke selv hos hans venner vil man bl. a. finne uttrykk for i den kommentar «St. Olav» også bragte fra en av hr. Hambrø's partifeller og parlamentariske kolleger. Etter vår oppfatning ville «St. Olav» svikte noe av sin informative oppgave overfor leserne dersom vi ikke gjorde oppmerksom på denne oppsiktsvekkende motsetning og antydning en mulig forklaring på hva vi med god og skjellig grunn (og atskillig skuffelse) kalte «Gåten Hambrø».

Red.

Neste nr. utkommer 20. desember som det siste i inneværende år. Annonser som ønskes innrykket må være redaksjonen i hende senest 7. desember.

MENIGHETEN - OG VI

Av Helge Müller

Som fersk konvertitt bodde jeg i en prestegård. Som rimelig var, forsøkte sognepresten på alle vis å få meg interessert i menighetslivet. Han hadde ikke mye hell med seg. Jeg brydde meg lite om menneskene i menigheten, jeg kjedet meg på tilstelningene. Når jeg i det hele tatt var med på noe, så følte jeg det som jeg betalte litt ekstra husleie.

Så en vinterlørdag fikk jeg et oppdrag jeg ikke var meget begeistret for. Vaktmesteren hadde fri, og sognepresten ba meg fyre opp i kirken, så det ble en lunk der til søndag morgen. Det hørtes enkelt nok ut, men det var tross alt lørdag kveld. Det skulle vise seg ikke å være så enkelt heller. Det ville nemlig ikke brenne! Jeg strevde en time, to, og tre. Jeg brant opp to fyrstikkesker, men det var også praktisk talt det eneste som brant. Omsider gikk det da på et vis, men ikke så bra at jeg turde overlate fyren til seg selv. Jeg ble rett og slett sittende der nede i kjelleren natten over. Jeg var mektig irritert! Mer og mer irritert ble jeg for hver time, inntil jeg omsider resignerte og begynte å bli tålmodig.

Tankene begynte å vandre sine egne veier. Senere gikk jeg opp etter messeboken min, og satte meg til å lese søndagens messe. Etter en stund var det liksom det ble en forbindelse mellom søndagens messe og den ting at jeg satt der og fyrte opp i kirken. Det ble som en del av messen. — Kirken måtte være varm, det var en nødvendig funksjon. En liten detalj bare, men den hørte med, det måtte gjøres, og det var jeg som måtte gjøre det!

Det ble som en kirkelig handling. Og da jeg neste morgen gikk til messen, så var det med en egen følelse av at kirken og jeg var kommet på en egen fortrolig fot med hverandre. Og det gjaldt ikke bare kirken. Det var menigheten jeg hadde fyrt for, og det var med glede jeg kunne konstatere at en og annen måtte ta av seg frakken!

Og etter hvert — etter hvert — for det tok tid, lærte jeg å få øye på menigheten. Jeg lærte å sette ansiktene i sammenheng med kirken. Og det ble ikke lenger bare løsrevne brikker, men et puslespill som kunne settes sammen til et bilde.

Det er underlig å se hvordan ens menighet kan skifte utseende. Når vi selv ikke er interessert i menneskene, så virker de anonyme og kjedelige.

Og vi interesserer oss ikke så ofte for andre mennesker. Å jo, en overfladisk og litt nysgjerrig interesse har vi nok, men vi har ikke lett for å forstå andre mennesker. Vi kjenner svært ofte deres svakheter, og synes ikke alltid det er særlig meget å forstå. Det kommer av at vår interesse er overfladisk.

Enn om vi lot det gå litt disiplin i saken! La oss 100 ganger snakke med mennesker om dem selv, om deres liv, deres arbeid, deres sorger og bekymringer. La oss gjøre dette 100 ganger selv om vi kjeder livet av oss. Så vil vi den 101. gangen oppdage at vi er virkelig interessert i svaret! Og vi vil oppdage at vi har fått venner, som også er interessert i oss og vårt liv.

Så kommer vi omsider så langt at vi kjenner vår menighet. Vi forstår at menigheten består av mennesker av kjøtt og blod, og langt fra av den livløse grå masse vi først trodde. Vi vil snart finne at det er mennesker som trenger oss, vi vil oppdage at det er bruk for oss i denne familien. Kanskje.

Nemlig hvis vi ikke kikker for meget i luften. Store oppgaver vokser nemlig ikke på trær, ikke slike oppgaver som vi liksom kan rufse riktig opp i og lage noe stort av. Og det er gjerne slike oppgaver vi ser oss blinde etter.

Det er et stort spørsmål om ikke de oppgavene vi virkelig får, er meget vanskeligere, nettopp fordi de ikke henger på trær som moden frukt, ferdig til å plukkes. Nei, de ligger heller på marken, de er uanselige som gråstein, og helst sparkes vi dem til side når vi snubler i dem. Og likevel er det oppgaver som skal ta alle dine og mine krefter, hvis vi vil ta dem. Det er alle de små oppgavene som kommer i vår vei.

Noen oppgaver er innlysende og almengyldige. De er så vanlige at vi oftest ikke reflekterer over dem. Kanskje vi til og med *glemmer* dem. Den første heter *troskap*. Det er for det første rett og slett oppfyllelse av det vi for enkelhets skyld kaller kirkeplikter. Videre er det lojalitet mot våre prester og deres arbeid. Det betyr i denne sammenheng ikke det fnugg om vi liker prestens person eller ikke. Det er som utøvende overhoder for vår menighet vi skal ta vare på dem. Det *betyr* litt for en prest å vite at han har en positivt innstilt menighet bak seg.

En sogneprest har gjerne sin *plan* med sin menighet. Han forsøker å drive den mot et mål. Han kjenner sin menighet, han vet hva som kan gjøres. Svært ofte kan han imidlertid ikke *gjøre* det. Han må regne med oss andre. Han kan ikke gi oss oppdrag, *forlange* at den rike skal gi til den fattige, at den sterke skal hjelpe den svake. Han kan bare oppfordre, formane og be oss. Han kan si oss hva vi *kan* gjøre. Men vårt apostolat kan han ikke ta på seg, det må vi gjøre selv.

Hvis vi ville og kunne lage en statistikk over de behov det er for hjelp i vår menighet, ting som burde gjøres, så ville vi kanskje komme til overraskende resultater.

Vi ville finne at der er ensomme mennesker, selv de som ikke ser slik ut. Syke mennesker. Ulykkelige. Fattige. Uopplyste, villfarne, lunkne. Vi ville altså finne mennesker som trenger vennskap, mennesker vi kunne oppsøke, som solide informasjonen når det gjaldt Kirken stilling i hans lille tilskudd av varme over sitt liv som bare et annet menneske kan gi. Vi ville også kunne finne prester som er utslitt, ikke av arbeid, men av mangel på forståelse og oppslutning fra oss. Vi ville finne at kirken trenger ministranter eller sangere, eller en menighet som trenger oss for å kunne dialogere eller høystemt synge sitt Credo. Kanskje ville vi finne at kirken trenger en omgang maling eller noen hektoliter koks. Vi kunne saktens finne at foreningene våre kunne bli det de gjerne vil være, om vi kom dit ikke bare som tilhørere, men som *deltagere*.

Det er alltid noen som liksom synes forutbestemt til å komme i styrer og komitéer. Det er selvfølgelig all right å være den som styrer og leder. Men det er ingen som helst grunn til å tro at disse jobbene er bedre eller viktigere enn de andre. Det er nå slik — noen må drive og noen må drives. Men hva skal vi med ledere, siden det ikke er noen som vil la seg lede? Hva er en taler verd, hvis ingen vil høre på ham?

Og de som leder er ingeniørene fullkomne. Vi skal ikke gå rundt og tro at de lar seg velge til noe som helst fordi de tror de er så flinke. De ser det som oppgaver de har fått, selv om de nok ofte føler at oppgaven ligger litt i overkant av deres evner.

Noen må også se det som en oppgave å *delta*. Deltagerne er kanskje ikke så iøyenfallende som lederne, men de er

ikke dårligere for det. Det er lett å se når lederen svikter. Det er ikke så lett å se hos deltageren. Men ansvaret er nøyaktig like stort. Det er de mennesker som kommer og fortsetter å komme som er ryggraden i en forsamling. Det er nødvendig at både lederen og deltageren er klar over det. For den saks skyld er det ikke sikkert vi vil få noen annen oppgave enn den å *være med*. Det høres passivt ut, og ser ikke mye ut som en oppgave. Men det er det virkelig!

Det er ikke alltid vi *kan* utføre alle de oppgavene som her er nevnt. Vi har ikke alle mot eller egenskaper til å besøke syke og gamle. Vi får oss ikke alltid til å gå til sognepresten og spørre: Hva kan jeg gjøre? Og vi har ikke alle en tikrone-seddel å unnvære til andre. Likevel blir det igjen en ting vi alle og alltid kan, og som er det viktigste av alt sammen — nemlig å være med. Vi kan rett og slett være en av menigheten, en av massen. Vi kan være den som trofast møter opp der noe skjer, også til en og annen hverdagsmesse i en nesten tom kirke. Vi kan være den som husker og praktiserer en bønneintensjon eller den som sitter i en krok på menighetsfesten og tar til seg de ord som blir talt, som ber en liten bønn for taleren og i sin sjel i all enkelhet er *med* på det som skjer. Et slikt menneske er med på å skape ånd i menigheten.

Vi har hele tiden talt om oppgaver og plikter, og det vi skal være for våre medmennesker. Så må vi heller ikke være blinde for det faktum at også vi trenger menigheten. Vi har selv behov for trosfeller, ikke bare trosfeller i sin alminnelighet, men for slike vi står spesielt nær knyttet til. Som i en familie, så i en menighet. Vi skal ikke bare gi og gi. Vi skal også få. Det gjør ganske enkelt godt å komme inn i vår kirke og se kjente ansikter. Det gjør godt å vite at denne kirken er *vår*. Kanskje er vi ikke så vant til å se på vår menighetskirke som vår spesielle kirke. Vi er vant til et litt annet perspektiv, vi ser på Kirken som det universelle, og vi ser på Kirken i Norge som en enhet. Men det er likevel slik at nettopp menighetskirken har noe spesielt å gi oss. Som regel er det der vi blir døpt og fermet, her blir vi viet, hit skal vi gå til påskeskriftemålet. Vårt forhold til vår menighet er ganske spesielt. Hvis menigheten er det den skal være, vil vi se at den ligner en familie. En familie hvor alle står hverandre nær. Alle er oppfylt av kjærlighet til hverandre, og ordet om nesten er ikke bare et påbud, men en virkelighet vi ikke behøver å reflektere over, fordi det ganske enkelt er slik.

I en familie venter vi ikke å finne fullkommenhet. Men vi godtar hverandre, bærer over med hverandre, selv om vi nok kan svinge et tukdens ord over hverandre. Vi forstår og kjenner hverandre, og selv om vi nok kan irriteres inderlig over hverandre, så er vi bundet til hverandre i en stor samhørighetsfølelse.

Vi kan ikke uten videre fatte hvor verdifullt det er å være familiemedlem i en slik menighet, fordi vi ikke så ofte får oppleve det. Kanskje får vi det aldri, for det er et fjernt og stort mål å arbeide for.

Men har vi erkjent at det er slik, så er vi likevel et langt stykke på vei. Da vil vi se at idealet er vel verd vår innsats, og vi vil gå inn i menighetslivet med all vår kraft.

Menigheten skal være vår borg, vår hvile og trøst. Det betyr i vårt daglige liv støtte og inspirasjon.

Men det betyr også arbeid!

Helge Müller.

BLIKK på TIDEN

Oppdragelse til menneskelighet.

■ Det hevdes at skolens leseplaner her i landet er sprengt. Ihvertfall kjempes der desårsaks såvidt vi vet atskillig for å bevare det for en konfesjonell skole beskjedne antall religionstimer som ennå er tilbake.

Ikke destomindre har vi en ønskedrøm på skoleungdommens vegne, i en ulvetid som den vi gjennomlever og i et land hvor Oslo-frokost og skoletannleger med store omkostninger effektivt bygger og verner de unges *fysiske* helse, men hvor karakterdannelsen ofte synes å komme til kort. Vi kunne kalle faget «humanitet», eller oppdragelse til medmenneskelighet. Vi har til og med noen bøker i tankene som barn og unge obligatorisk burde få gjennomgått, forklart og tilegnet gjennom drøftelse, og som de kunne få med som statsbetalt bokgave ved avgangseksamen. Det er litteratur det ville være verdt å betale litt for å vite som den sikre grunnstammen i den norske medborgerens og barneoppdragerens boksamling. Listen burde ikke være for lang, men her er ihvertfall noen forslag, til overveielse for foreldre, som på bakgrunn av hva der skjer av blodige overgrep mot mennesket ute i verden idag, kunne tenke seg å komme en sentenkt skole i forkjøpet: Av faktisk tilgjengelige nyere bøker er der i den forbindelse god grunn til å sette kryss ved Alan Paton's uforglemmelige «Gråt mitt elskede land» (som endatil er kommet i billig *pocket*-utgave), en av de gode Albert Schweitzer-biografier fra de senere år, *den Doolard's* roman «Små mennesker i en stor verden», det betagende og godt kommenterte billedverket «Fremtiden i dine hender» som dr. Max Tau har utgitt i sitt utmerkede «fredsbibliotek», et beslektet amerikansk billedverk som heter «The Human Family» og — hvorfor ikke? — «Anne Franks dagbok». Det er bøker som bygger opp freden og medfølelsen i menneskesinnet. De bør ikke mangle i vårt mentale forsvarsberedskap i tider som disse.

Parnast i fugleperspektiv.

■ I den kjøbenhavnske «Berlingske Tidende» (5. november) finner vi en kronikk av lektor Per Lønning om «Norsk kulturdebatt anno 1956», hvor han med både salt og pepper anretter (og til dels av- og henretter!) vårt hjemlige åndelige klima nettopp nå. At det fortoner seg som en noe farverik salat ligger jo allerede i emnets natur, og gjør bare hans artikkel mer lesverdig.

Den merkbart økende interessen for katolisismen i etterkrigstidens Norge tolker Lønning merkelig nok som en strømning av romantisk natur, hva visst få av dem som har opplevd den «innenfra» eller studert den på nært hold ville samstemme i. Fra Sigrid Undset's stillingtagen i tyveårene til dagen idag står konversjonene uforanderlig hos oss snarere i den moralske og sakrumentale realismes tegn, hvilket vel også ligger vårt natyrelle nærmere enn det uvirkelige svermeri foran røde lamper, innhyllet i røkelsesduft, som på protestantisk hold er den korte og trivielle forklaring på konversjonens uantagelige fenomen.

Når det gjelder norsk radikalisme legger Lønning — som man kunne forutse — ikke fingrene imellem (vi «gjenforsker» her forfatteren fra det danske!):

«Mens «treenigheten» Sigurd Hoel, Helge Krog og Arnulf Øverland med kampfeller i midten av tredveårene kunne dominere norsk debatt fullstendig, og bare enkelte «solister» for alvor tok kampen opp mot «radikalismen»s massive «Vi alene vide», er det tydelig at samme tradisjonelle radikalisme idag

i høyeste grad har motvind. Den eneste av de tre som der fremdeles virkelig lyttes til, nemlig Sigurd Hoel, synes bare å ha et ironisk og smertelig spørsmålsteget til overs for de ideer han engang forkynte med salig selvtillitstrekkelighet. Som tittelen på hans siste bok uttrykker, er han seg trykkende bevisst å stå «ved foten av Babels tårn»: gudene er døde, men hvor ble der av den herlighet vi forjettet oss selv? Overfor den unge generasjon gjør Krog bare et likegyldig inntrykk av fullkommen stagnasjon, og Øverland er en spellemann som er havnet på ytterste høyre fløy i utenrikspolitikk og sprogstrid, mens han forøvrig klamrer seg til arven fra sin røde ungdom, stivet av med et par injeksjoner Hedenius.

Kulturradikalismen har mistet evnen til å begeistre, dens gulnede fane dasker sakte i velferdsstatens labre bris. I hvilken grad det vil lykkes det nye Human-etisk Forbund å konsolidere kreftene, er det naturligvis for tidlig å si noe om. I forbindelse med forbundets opprettelse er det lykkes å skape en god del blest omkring spørsmålet kristen kontra religionsfri moralforankring, som således har vært oppe til fornyet debatt i en rekke studentforeninger og andre diskusjonssteder. Men det er synd å si at der er kommet smell i ordskiftet. «Vitenskapen» har mistet sin kraft som magisk trylleord, og tilbake sitter determinismens og psykoanalysens troende menighet og synger salmer for et fremskrittets Sion, som bare et mindretall i virkeligheten tror på. Sammenligner man Sigurd Hoel's ungdomsrus «Syndere i sommersol» med fortsettelsen, som kommer en generasjon eller — om man vil — en evighet etter: «Jeg er blitt glad i en annen», så får man hele tragedien: norsk radikalisme, garantert 100 prosent religionsfrihet, eller: ballongen som løp halvtom».

Minne om Lars Eskeland.

■ Det er fjorten år siden Lars Eskeland døde. Men han er ikke glemt. Ifjor fikk vi Henri Werring's kunnskapsrike biografi om ham. Og i siste nr. (3) av det danske «Catholica», som også inneholder meget annet godt stoff (og som minner om at dette lødige tidsskriftet fortjente å få flere norske lesere) finner vi en underlig gripende artikkel om den norske folkehøyskolehøvdingen og konvertitten, ved folkehøyskoleforstander Jens Marinus Jensen (Aarhus). Den bærer den vakre tittel «E Lysstriben efter hans Færd», og for de av oss som aldri kjent Eskeland formidler den nettopp det inntrykket som hans litterære efterlatenskaper igrunnen ikke kan gi, av en gudbenådet, inspirerende og varmhjertet pedagog som satte et uutsløttelig preg på sine elevs sinn og livsopplevelse.

Og noen fremgang i den religiøse toleranse overfor katolisismen, fra dengang til idag, konstaterer vi vel, når vi leser om et internordisk grundtvigiansk rabaldermøte i Hardanger i 1926, der en lenge mistenkeliggjort og forfulgt Eskeland endelig tok bladet fra munnen og tyren ved hornene:

«Eskeland begynte med at si, at han nok forstod, hvorfor dette emne (den religiøse situasjon i Norden) var taget frem, det var for hans skyld. Mødet ledelse protesterte. Eskeland fortsatte: «Der var i alt fald noget til mig i det (Jon) Mansåker sagde». Mansåker protesterte. Eskeland gik videre: «Mansåker sagde at vi nordiske højskolefolk i denne situation ikke går til fritærkerne, ikke til pietismen, ikke til Rom. Med det sidste vil han jo si, at man ikke kan være katolik og norsk højskolemand på samme tid». Mansåker protesterte endnu en gang. Han havde ikke ment det sådan. Eskeland vedblev: «Mansåker sagde at den lutherske kirke betød frihed og frisind i sammenligning med den katolske kirke. Der er een mand i Norge som kan tale med om det mere end de fleste. Der er een mand i Norge som har studeret det spørgsmål specielt. Det er mig. Jeg har hjemme på Voss en pakke med breve, som viser, hvad frisind der er i det norske folk og den lutherske kirke i vore dage». Nu protesterede ingen mere, for man havde på fornemmelsen, at hvis protesterne fortsatte, ville dokumenterne komme på bordet omgående. Vi forstod i dette øjeblik, at Eskeland havde været ude for mere smålig personlig forfølgelse, end vi før havde anet.

Af Eskelands tale erindrings jeg enkelte brudstykker. Han sagde bl. a.: «Man har spurgt mig om, hvordan jeg kunde med paven: Jeg har været hos paven. Det var en god mand at tale med. Han velsignede mig, og han velsignede alt det jeg ønskede. Og jeg ønskede godt for den nordiske ungdom og den nordiske folkehøjskole. Det har altså paven velsignet. Vi har også paver

LITTERATUR

Arvid S. Kapelrud: *Dødehavsrullene. Funnene som kaster nytt lys over Bibelen og Jesu samtid.* Universitetsforlaget. Oslo 1956. 95 s.

Vår bibellesning må ikke foregå totalt uavhengig av vitenskapens arbeid. En rett forståelse av Bibelen krever ikke bare teologien men også de humanistiske vitenskaper tatt i bruk. Professor Kapelrud er en av de — dessverre altfor få — vitenskapsmenn som har omsorg for å bringe noen av sine resultater frem for et bredere publikum. Tidligere kjenner vi fra hans hånd et skrift om Ras Shamra-tekstene, og nå foreligger en kort og populær innføring i de nye manuskriptene vi kjenner fra «Dødehavsfunnene». — Og slik kan det altså også gjøres. Vi har allerede tidligere (St. Olav nr. 18) omtalt Edmund Wilsons bok «Skriftene fra Dødehavet», og påpekt hvordan en livfull og spennende skildring av biomstendigheter ikke oppveier en dilettantisk fremstilling av sakens fakta. Med professor Kapelruds bok har vi en nøktern, vitenskapelig, men ikke av den grunn utilgjengelig fremstilling av det nye Qumran-funnene bringer. Han gjennomgår de viktigste av de funne manuskriptene hver for seg, — en egenartet kommentar til profeten Habakkuk, Qumran-samfunnets ordensregel, en eskatologisk betonet skildring av Guds og hans folks seier over de onde («striden mellom lysets og mørkets sønner») og sluttelig en samling hymner. Kapelrud — som forskerne i det store og hele — går her ut fra at det dreier seg om essenersamfunnets sentrum og skrifter, og at de kan dateres til det 1. århundre før Kristus. Men med sikkerhet å greie ut de historiske fakta angående deres opprinnelse og utvikling synes foreløpig ikke gjørlig. Vi kan ikke her gå i detaljer; la oss nøye oss med å fastslå at samtidig som professoren i korthet setter de mer fantasifulle tolkningsforsøkene på plass, befinner han seg i godt selskap hva angår de løsninger han foreslår i sin egen forsiktige og nyanserte

her hjemme i Norge. Vi har ikke så få hjemme på Voss. De er ikke alltid så gode at komme ud for».

Kort etter ble Eskeland tvunget bort fra ledelsen av den skole som var hans livsverk. Det er et mørkt stykke norsk konfesjonshistorie. Men det er historie.

Smilets apologi.

Humor hører til de ting som ikke så lett lar seg definere. Den franske tenkeren Henri Bergson sier i sin merkelige bok om latterens vesen at ihvertfall *komikkens* hemmelighet er misforholdet — disproporsjonen. Å ha humoristisk sans vil da blant annet si å ha velutviklet sans for proporsjoner (hvilket i parentes bemerket er noe vesentlig også for det vi kaller ortodoksi!) — pluss menneskelig overskudd. Hvilke begge to (eller alle tre) vitner om sinnets sunnhet.

Dette er kanskje årsaken til at humoren normalt (dvs. utenfor den krampaktige puritanismen) trives i religionens sfære. Aldri oppleves nemlig misforholdet så slående og overveldende som i møtet mellom det guddommelige og det altformenneskelige — et misforhold som ikke bare har tragiske og fryktinngytende, men også leilighetsvis komiske og humoristiske sider. Den korte vei fra alteret til sakristiet *kan* — når uhell og menneskelig distraksjon blander seg i saken — være det ene skritt fra det opphøyede til det latterlige.

Angelsaksisk katolisisme har fremfor noen en hel tradisjon

fremstilling. — Kanskje kunne man ønsket en litt mer inngående behandling av kristendommens eventuelle slektskap — når det gjelder miljø og forestillingsmateriale — med essenersamfunnet, men utvilsomt har forfatteren rett i å utvise tilbakeholdenhet her inntil materialet er mer gjennomarbeidet; og selv om vi finner en del overensstemmelser mellom de to samfunns skikker og uttryksmåte, kan dette allikevel ha vært felleseie for langt videre kretser og behøver ikke være vidnesbyrd om direkte innflytelse.

(Et lite spørsmålstegn: Jeg tror ikke professor Kapelrud ville behefte noen herværende katolsk ordensprest med titulaturen «Fader». Skal da dominikanerpater de Vaux hete så, bare fordi han tilfeldigvis befinner seg i mer eksotiske omgivelser?)

Erik Gunnes O. P.

Laurens van der Post: *Skyggen av et gitter.* Cappelen's Upopulære Skrifter. Oslo 1956.

Der er to fallgruber for den krigsforbryterdomstol som selv ikke har fått føle barbariet på kroppen. Den kan, av slapphet eller av hemmelig medskyldighet, nekte å innse at der finnes ugjerninger som ingen krig kan unnskyldes — og så frikjenne, eller avsi dommer som i sin mildhet er en hån mot forbryternes ofre. Men den kan også falle i den annen ytterlighet: Ut fra en rettferdig harme, en forbitrelse over å være maktesløse vidner til den sum av opprørende umenneskelighet som rulles opp for dem, risikerer den å miste enhver vilje til overhodet å lytte til forbryterens forsvar. Så skjer da det underlige, at den mishandlede, den som skulle være nærmest til å dømme uten nåde, han blir den første til å tilgi. Han tilgir fordi han forstår — fordi han er kommet sin bøddel så nær at han har kunnet møte mennesket i ham. Og han kan tilgi av helt og fullt hjerte, fordi han har vært *igjen-*nom; fordi den tortur han har vært utsatt for, så langt fra å knekke ham, så langt fra å bryte hans sinn ned

av humorister, med G. K. Chesterton, Hilaire Belloc, Bruce Marshall og Evelyn Waugh som velkjente og innbyrdes helt ulike høydepunkter. I de senere år er også karikaturstreken kommet til, og både den prestelige og den klosterlige verdighets mer menneskelige brist er ikke akkurat skuddfri. Heldigvis. Ikke minst har geistlige selv gått foran for å vise oss at der er en stor og vesentlig forskjell mellom å ta seg selv *alvorlig* (det skal man som kristne mennesker!) og å ta seg selv *høytidelig* (hvilket er en særlig innskrenket form for forfengelighet).

Den engelske benediktineren *Brother Cholerick's* overgivent vittige (og litt ondskapsfulle) øyeblikksbilleder fra kloster-

livet, «Cracks in the Cloister», godt sett og godt tegnet, har moret mange godt og hjertelig. Og noe av det samme, om litt mer harmløse smil kjennetegnet amerikaneren Joe Lane's «The Fathers», hvorfra den her gjen-gitte pussige fremstilling av en litt uvanlig (men sikkert effektiv!) form for kirkekollekt er hentet.

«Og dette vil ergre de store, men enkelte små vil det more!»

Fr. Candidus.

til å bli et eneste skrik på hevn, istedenfor har fått vende nederlag til seier, har vendt hans blikk innover, har brakt ham igjennom dødsdykkens dal og inn i det lys som bak torturistens forvridde maske får gudsbildet i ham til dunkelt å skimre frem, — inn i den store fred, hvor menneskenes brorskap blir den eneste og altoverveldende realitet.

Og dette er det eneste grunnlag for menneskelig forsoning, for toleranse og «fordomsfrihet». Oberst Lawrence — Laurens van der Posts talsmann i denne boken — forsto det, og han får en til å tro at en slik forsoning er mulig. Og slik formulerer han sitt håp:

«For var det ikke slik store ting begynte, i det vesle frøet som den vesle forandringen i det enkelte, urolige hjertet skjulte? Ett enkelt, ensomt, uerfarent hjerte måtte først forandre seg — vil ikke så alt det øvrige følge? En eneste forandring i et eneste ydmykt, lydig og botferdig hjerte, et hjerte som var ydmykt nok til uten diskusjon å godta det første svake livstegn fra den naturlige innstilling som prøvde å finne kjøtt og blod til sin uttrykksmåte, et hjerte som var ydmykt nok til å omsette den nye oppfatningen i liv før den tenkte den — og alle de andre skulle ha fulgt etter som dagen følger natten, og enda en urgammel sirkel av urett — urett som blir hevnet og hevnaksjoner som i tur og orden igjen blir hevnet — ville bli brutt for alltid».

Så er spørsmålet bare, — det som oberst Lawrence stiller, og som van der Post tar opp og retter til seg selv og til oss alle: «Må vi alltid komme for sent?»

Erik Gunnes O. P.

En ønskreise — og en ønskebok.

Peter Schindler: *Ønskereisen i Østrig*. — (160 s.) De Unges Forlag, København 1956.

Pastor Schindler har i mange år vært en åndelig reisefører for de nordiske katolikker, og han har lært dem å føle seg hjemme i katolisismen, slik som katolikkene selv ser den, og må se den. Gang på gang har han gravd frem store skatter som ligger gjemt i Romerkirken. Teologen og arkeologen Peter Schindler har betydd meget for Kirken i nord, og det samme må man si om forkynteren Schindler. Men hans talenter er ikke uttømt med den betydelige allsidighet, som teolog, arkeolog og predikant. Han er også en fremragende journalist og en uforlignelig reisefører.

Han har arrangert ønskereiser som aldri vil bli glemt av dem som har vært med i hans følge. Han har tatt nordboer med til det rene veld i en italiensk landsby. I hans «kjølvand og skinnestribe» er man blitt med på en rundreise full av store opplevelser. Og i år har han laget en ny ønskreise, til Østerrike. Om ferden går til lands eller vanns, nedover eller oppover i dette mektige fjelland, alltid møter man Østerrike som det er og lærer landets innbyggere velgjørende godt å kjenne. Lunt og klokt forteller forfatteren om landets historie og særpreg, om daglig liv og høytid, om det pulserende ståk i storbyen og om den stillhet som man likevel kan finne både i storbyen og i landsbyen. Han peker på de store severdigheter og de mange severdige detaljer.

«Ønskereisen i Østrig» er en ren ønskebok, hvor hvert kapittel er fullt av rike inntrykk om landet og folket. Det er neppe mulig å fremheve et enkelt kapittel av bokens 9 kapitler. Det måtte da i tilfelle være kapitlet om hvordan Gud skapte Salzburg (et bruddstykke av dette er tidligere gjengitt i St. Olav). Det er mulig at

Salzburg er litt av en perle, men sikkert er det at pastor Schindlers skildring av Salzburg er en perle. Denne perlen skiller seg likevel ikke så svært fra de andre åtte perler i det smykket som han med denne bok har lagt omkring Magna Mater Austriae.

Helge Rostad.

Katolsk filosof om sjelens udødelighet.

Aloys Wenzl: *Unsterblichkeit. Ihre metaphysische und anthropologische Bedeutung*. — Sammlung Dalp, A. Francke Verlag, Bern, 216 sider.

Helt fra de eldste tider i filosofiens historie møter vi hypotesen om eller troen på sjelens udødelighet; alle vesterlandske kulturmennesker minnes Platons skjønne myte i hans dialog «Phaidon». Sjelen er egentlig i legemets fangenskap, men likevel har den gjennom den såkalte «anamnesis» — dvs. gjenerindring — opprettholdt den deltagende kontakt med de evige idéer; i deres verden og lys vil sjelen fortsette å leve også etter at legemet er prisgitt døden. Hos Aristoteles kommer frem en viktig antagelse av — den ble i de vesentligste trekk overtatt og omformet av den hl. Thomas fra Aquino — at sjelen, bæreren av menneskelig tankekraft (hos Aristoteles: «nous»), må være ulegemelig og immateriell; derfor er den uforgjengelig, uoppløselig og evig. Fra Kant og helt frem til de nyeste «kvanteteori»-fysikere (som f. eks. Nobelprisvinneren Max Planck i «Religion und Naturwissenschaft») beskjeftiger den uopplitelige menneskelengsel etter sjelens vedvarende eksistens etter døden seg med udødelighetens gåte.

Det er viktig å skille skarpt mellom den teologiske side av saken og den filosofiske. Vår kristne tro er bygd opp på Kristi løfte om at den som tror på ham skal ikke «smake døden» selv om han dør. Den filosofiske spekulasjon, som aksepterer åpenbaringslæren, går sine selvstendige veier, selv om den kommer til det samme endelige målet. I 1953 fullførte den kjente sørtyske katolske filosof Aloys Wenzl, som også ellers vekker oppsikt med sine dype bidrag i det internasjonale «Studium generale», sin bok om sjelens udødelighet. Dens sanne midtpunkt danner Wenzls forsøk på å finne berøringspunkter mellom evighetens kvalitet og den moderne fysikkens lære om den fjerde dimensjon, den såkalte «rum-tid»-dimensjon. Ut fra den matematiske fysikk som bragte en betydelig, ja, revolusjonerende utvidelse av våre tanke-muligheter, utleder nå Wenzl sin hovedtanke om det han kaller «die zweite Zeitdimension». Den er ikke mer bundet til den jordiske «rum-tid-gestalt», men er nettopp den udødelige sjels dimensjon, fri og helt konsentrert om Gud.

Den som har visse saklige forutsetninger og studerer boken nøye, blir rikt lønnet for det man her i dette filosofifattige land kaller «strev»; jeg ville helst kalle det «glede»! Det må jo vekke til ettertanke at nettopp den matematiske relativitetsteori ikke lager noen hindringer, men helt omvendt støtter vår åpenbaringstro på ham som har «overvunnet døden». Viktige i Wenzls nøkterne og likevel så inderlig varme bok er kapitlene om «Gud og sjel», funderingene om den «almene personlige udødelighet», utgreiingene om den matematiske oppfatning av «materien» som betyr en virkelig omveltning av den materialistiske teori, samt forfatterens imøtegåing av den såkalte «eksistensialistiske» filosofiretning og dens forhold til udødelighetstanken; det er i sær Heidegger, Jaspers og Sartre som blir drøftet. Boken kom ut

Aftenklokkene

Kirkeklokke,
stillhets dronning,
jeg vil sove, drømme.

Klanger fanger byen inn,
fjellene
og alt.
Svinger seg til seir
for korsets kongerike . . .
Men
jeg vil sove, drømme.

Så syng du dronning,
vugg meg inn i drømmens favn.

Å se,
her kommer mine drømmer!
klædd i sol og sne,
u virkelige
stille.
Skogens åndedrett de er,
mysterienes skog.
Jeg ser dem — mine drømmer!
de er vinger og øyne,
så inlet mer.
Og dog,
som fra en blomstermunn
jeg hører
livets lyse ord.
Hvem taler til meg?
her er bare blått
omkring.

Men drømmens harmoni
blir brutt.
Vinker vekk seg selv.
Brystet hvelver seg
i frihet:

Alt Guds gave er! . . .

Domenico Aiello.

i den ytterst kresne og velredigerte sveitsiske «Samm- lung Dalp» og kan karakteriseres som et filosofisk vel underbygget og tankemessig skarpsindig uttrykk for de nyeste tendenser i vår vesterlandske tekning om udøde- lighetens gåte. Men *belyst* kan den etter min mening bare bli i troen på ham som er trofast i sine løfter og som er Sannheten selv.

Pavel Fraenkl.

BØNNENS APOSTOLAT

— DESEMBER: Utholdenhet hos de forfulgte kristne, trass i trusler og løfter. — *De katolske skoler i Afrika.*

UTLANDET:

VATIKANET

Fredsappell til hele verden.

Gjennom radioen sendte pave Pius XII i begynnelsen av november en inntrengende fredsappell til alle jordens nasjo- ner og de ansvarlige politikere. Bl. a. sa han at man med stor bekymring er vitne til at det stadig blir færre av dem som har autoritet og god vilje, slik at de kan gjenopprette freden og forståelsen blant nasjonene. Det tynne bånd som man håpet skulle knytte nasjonene sammen, synes å være bristet. Mistenkelighet og mistro har pløyet en dyp kløft, og hele verden er med rette oppbragt over at man på ny ved overilte beslutninger har tatt tilflukt til makt. Hele verden synes å være kommet ut av kurs og er blitt rokket i sin tillit. I reli- gionens, kulturens og den sunne menneskeforstands navn krevet paven at det blir gjort slutt på den illegale og brutale undertrykkelse, på krigsforberedelser og fortrinnstillinger.

Videre sa han: «Men tyngre enn ethvert annet mareritt hviler de gruppevekkende tildragelser i Ungarn på sinnene. Hele verdens alminnelige og spontane reaksjon — som imid- lertid ikke tar oppmerksomheten bort fra de andre tungt- veiende hendelser — viser hvor påkrevet det er å gjengi nasjonene den frihet som er blitt fratatt dem. Verden kan ikke stille seg likegyldig til de nasjoner som lever i slaveri, men må utnytte ethvert tillatt middel til å gjenopprette deres verdighet og gi dem friheten tilbake.

Man bør snarest mulig på ny knytte alle de regjeringer og nasjoner fast sammen som ønsker at verden skal følge ærens og Guds barns vei. Gjennom en slik sammenslutning kan det bli muligheter for et virksomt vern mot urettferdige angrep. Og kanskje vil et kompakt samhold mellom de na- sjoner som oppriktig ønsker fred og frihet få de som unndrar seg de mest elementære prinsipper for mellomfolkelig samliv til å ombestemme seg.

«Nasjoner i Øst og Vest, slutt dere derfor sammen i frihet og fred, dere som alle er lemmer på den store menneske- familie,» sa paven til slutt. «Ordene frihet og fred må ikke lenger ha en tveetydig betydning. Guds navn må for alle dem som har god vilje bli et samlingsmerke og et bånd som knytter folkeslagene og nasjonene sammen.»

Ingeniør Emil Pilar

Merkantil ingeniør Emil Pilar, avgikk plutselig ved døden på Aker sykehus, den 7. november, 52 år gammel.

Pilar tilhørte en tsjekkisk industrifamilie. Han arbei- det i flere år i forsikringsbransjen i sitt hjemland og i Italia, men forlot Tsjekkoslovakia etter kommunistkuppet 1948 og oppholdt seg deretter en tid i Tyskland og Frank- rike. Våren 1951 kom han til Norge, hvor han i den se- nere tid arbeidet på byplankontoret i Oslo som statistiker.

Pilar var en god mann for den tsjekkosllovakiske fri- hetsbevegelse her i landet, og han vil bli sterkt savnet av både sine landsmenn i landflyktighet og av sine man- ge norske venner. Han var et edelt og fint menneske med et varmt hjertelag og en dyp kristentro.

Gjennom mange år var Pilar Morgenbladets medarbei- der, og også St. Olavs redaksjon har nytt godt av hans solide informasjoner når det gjaldt Kirkens stilling i hans hjemland.

Begravelsen fant sted onsdag 14. november fra St. Olav kirke i Oslo under stor deltagelse. Rekvie messen og minnetalen ble holdt av pastor Harald Taxt, og jord- festelsen fant sted på Vår Frelsers Gravlund.

Ikke hverken hat eller selvrettferdighet.

Vatinkanradioen har understreket at i det bønnens kors-tog som pave Pius XII har forordnet, må de kristne være oppriktige og påpasselige: «I disse dager må det store anstrengelser til for å bevare hjertet rent og hodet klart, og ikke gi etter for den mest menneskelige og mest animalske impuls: hatet.»

DANMARK

Katolsk brevscole.

En brevscole som kalles «Katolsk Orientering» har begynt sin virksomhet i Danmark. Den averteres i dagspressen, og de som melder seg får så tilsendt 10 brev om katolske emner. Brevene er skrevet av pater Raulin, O.P., dr. phil. Olaf Pedersen, adjunkt Bohn Lorentzen, lærer Preben G. Frandsen og pastor Gunnar Martin Nielsen.

Den første annonse har vært innrykket i «Berlingske Aftenavis», og resulterte i ca. 40 innmeldelser.

Familierådgivning.

«Katolske lægers familierådgivning» er en ny institusjon som er opprettet i Danmark med den kirkelige myndighets tillatelse og velsignelse. Den holder til i St. Josephs Hospital i København, og har foreløpig åpent hver tirsdag aften. Den daglige ledelse er betrodd legene Inger Hoyer og Sven Erik Christensen.

Familierådgivningen vil omfatte f. eks. det ekteskapelige samliv, tillatte og forbudte metoder til barnebegrensning, og skal senere suppleres med sosial rådgivning.

DE FORENTE STATER

Hvorfor gå i kirke?

Et populært magasin i De forente stater anstillet for en tid siden en forespørsel blant en god del mennesker av forskjellige konfesjoner om hvorfor de gikk i kirke. Mange svarte at de gikk i kirken fordi det ga dem en følelse av å «høre til et sted», fordi prekenen virket som en «intellektuell stimulan», fordi de likte å være blant «bra folk», osv. Omtrent ett av ti svar rørte ved det vesentlige og anga som grunn gudsyndyrkelse, gudstiltbedelse.

Bladet skriver: Bakenfor den stigende religiøse interesse i våre dager er det uten tvil mange nytte-motiver. Den timelige fordel som «positiv tenkning» og «indre fred» kan medføre og som loves mange når de går inn for religiøs aktivitet, kan iblant være vel og bra. De er ofte biprodukter av en religiøs livsførsel. Men den betydning slike ting gis nå for tiden, tjener bare til å skjule det grunnleggende faktum at mennesket er et vesen som ber fordi det er den allmektige Guds skapning.

Bare 5 prosent katolikker i Sovjetunionen.

Ifølge en statistikk som en amerikansk katolsk institusjon har utarbeidet over prosentatsen av katolikker i alle land i verden, står Andorra først med 100 % (5 564 katolikker). Så følger Italia med 99.7 % av befolkningen, Spania og Colombia 99.5 %, St. Peters-øyene i Nord-Atlanteren 99 %, Mexico, San Salvador, Lichtenstein, San Domingo, Honduras, Costa Rica., Belgia, Luxembourg og Malta 95 %. I Skottland er

14.1 % katolikker, i England bare 7 %. Sovjetunionen med 200 220 000 mennesker har bare 5 % katolikker. I 29 land utgjør den katolske befolkning mindre enn 1 %.

Tallmessig står Brasil høyest med 53 149 500 katolikker. Så følger Italia, Frankrike, De forente stater, Spania, Mexico, Vest-Tyskland, Polen, Argentina, Filippinene og Colombia.

ENGLAND

Dengang — nå.

I første utgave av det store engelske oppslagsverk «Encyclopedia Britannica» som utkom i 1768, ble begrepet «atom» forklart med fire linjer, mens fem hele sider behandlet stikkordet «kjærlighet». I den nyeste utgave av samme verk er fem sider viet stikkordet «atom». Begrepet «kjærlighet» mangler helt.

FINLAND

Dominikanernes virksomhet.

Det stilige og gedigne tidsskrift «Documenta» er nettopp kommet med sitt tredje nummer. Dessverre gjør det finske sproget en stor del av stoffet utilgjengelig for oss, men vi finner på svensk noen sider av Paul Claudels skuespill, «Når dagen vänder», som ble utgitt i sin helhet av Bonniers i fjor og videre en lengere omtale av Sven Stolpe's nye bok: «Stefan George och andra studier», også kommet på Bonniers forlag.

Dominikanernes bibliotek i Helsinki står til almenhetens disposisjon med 10 000 bind på forskjellige sprog, 50 tidsskrifter og 13 store encyklopedier.

FRANKRIKE

Den skandinaviske retrett i Le Saulchoir.

Den retrett som holdtes i dominikanerklosteret «Le Saulchoir» utenfor Paris siste sommer og som var beregnet på skandinavere, ble overvært av omkring ti nordmenn, dansker og svensker, både katolikker og ikke-katolikker. Den ble avsluttet søndag 24. juni med en såkalt skandinavisk dag, og en god del skandinavere kom da fra Paris for å delta i høymessen. Etterpå fortalte Thomas Dahl fra Norge og Bernhart Tengström fra Sverige om studie- og bønnelivet i klosteruniversitetet, og Thomas Vagn Hansen fra Danmark fortalte om dominikanernes arbeide i Norden før i tiden og nå. Alle tre studerer til prester ved dominikanernes høyskole i Paris.

Pater de Paillerets som ledet retretten, uttalte til slutt: «Munkene i Le Saulchoir hilser mange skandinavere velkommen til neste retrett.»

Paris ber for de forfulgte.

Natten mellom 11. og 12. november var over ti tusen mennesker samlet i Sacré-Coeur kirken i Paris for å etterkomme appellen fra Pax Christi-bevegelsen om å be for ofrene for vold og urettferdighet, og spesielt for ungarerne.

Etter midnattsmessen fortsatte mange å be helt til de første messer ble lest søndag morgen.

Det berømte tidsskrift «Etudes» 100 år.

«Etudes» som utkommer i Paris, er kjent over store deler av verden for sitt gedigne innhold. I de hundre år det har be-

Reis til

Tuddal

HØYFJELLSHOTELL

Gaustatoppen

ILFORD

röntgenfilm

GERH. LUDVIGSEN - RÖNTGEN
DRONNINGENSGT. 14 - OSLO

stått har det vært redigert av jesuittpatre, og representerer med sine 300 bind religionens historie i dette tidsrom, skriver avisen «La Croix».

Grunnleggeren, pater Gagarin, var opprinnelig russer, og tidsskriftet ble startet med den hensikt å forsone den gresk-ortodokse kirke med Roma. Men snart utviklet det seg til å omfatte emner av alminnelig interesse, og de foreliggende årganger forteller om alle betydelige hendelser, all aktivitet i det forløpne sekel, bare avbrutt av de to verdenskriger og av ordenens utvisning. Tidsskriftets store betydning og styrke, skyldes medarbeidernes — franske jesuittpatres — usedvanlige intellektuelle begavelse og originalitet, skriver «La Croix».

Avisen «Det nye menneske» 10 år.

Denne avis er sprunget ut av motstandsbevegelsen under siste verdenskrig i det den er en fortsettelse av «Radio-Vaticana», en hemmelig avis som utkom under krigen.

Dens nåværende direktør er abbe Richard.

JUGOSLAVIA

Den religiøse situasjon etter oppstanden i Ungarn.

Opprøret i Ungarn har gjort et dypt inntrykk på befolkningen i Jugoslavia. De kommunistiske aviser støtter det russiske angrep, men folket lar seg ikke lure, og har lyttet til utsendingene fra Det frie Europa og andre stasjoner.

Myndighetene i Zagreb tok med en gang forholdsregler for å forhindre demonstrasjoner i universitetskretser og andre miljøer. Ved alle fabrikker og offentlige bygninger ble det stasjonert vaktposter, og det hemmelige politi holdes klar. Bl. a. overvåkes de utenlandske legasjoners biblioteker og lesesaler i Beograd og Zagreb strengere enn vanlig.

Det går rykter i Zagreb om en eventuell «gjenoppreisning» for kardinal Stepinac. Ifølge disse rykter skal den jugoslaviske regjering ha nedsatt en kommisjon på 5 medlemmer for å redigere en rapport og formulere forslag med henblikk på

en bedring i den offisielle politikk overfor Den katolske kirke. Forbildet er Polen og løslatelsen av kardinal Wyszynski. Den jugoslaviske regjering finner det heldig å gjøre noen innrømmelser nå, så den ikke skal bli bebreidet for å være strengere enn man er i Polen.

SVEITS

Sveitserne aktive for Ungarn.

I Sveits er der ikke bare samlet inn store mengder av pengemidler og annet, men kirkene har vært fylt til stadighet ved alle de seremonier hvor det særlig bes for Ungarn, og en betydelig mengde ungdom har foretatt en pilegrimsferd til fots for å be for verdensfreden.

SVERIGE

Dominikanerinner oppretter rekreasjonshjem.

Dominikanersøstre fra Lund skal snart flytte inn i et nytt og hensiktsmessig hus et stykke ute på landet. En gammel gård i Rögle er tegnet om av en arkitekt og nå bygget ferdig som kloster. En stor frukthave hører til, og stedet skal anvendes som hvile- og rekreasjonshjem for kvinner.

Tre dominikanerinner fra Stockholm er reist til Karlstad for å opprette et kloster der.

SYD-AFRIKA

Negeren og den hvite.

En ung neger, Malapanka, arbeidet i et bergverk hvor det var lagt ut 35 sprengladninger. En av ladningene antentes for tidlig, og negerens hvite sjef, som befant seg like i nærheten, ble såret. Malapanka løp øyeblikkelig inn på det høyst livsfarlige område og bragte sin sjef i sikkerhet. For dette fikk han en høy utmerkelse, og da han ble spurt om sitt motiv for den gode gjerning, sa han: «Jeg kunne jo ikke la ham ligge der.»

Det hendte i Den sydafrikanske Union, — rasediskriminerings land.

FREDRIKSTAD		
EDVARSDEN & NORHEIM A/S Autorisert Installatør Radio og Elektrisk utstyr Tlf. 1220 - Fredrikstad	KNUT CHRISTIANSEN Spesialforetning i Radio og Båndopptakere Farmannsgt. 1-3 - Tlf. 6464	HELENE ANDRESEN Kjøtt- og pølsevarer Fredrikstad Tlf. 2031
KLEMET JOHANSEN Fredrikstad Begravelsesbyrå Farmannsgt. 10 - Tlf. 3062		ALF SVENDSEN Alt i kolonial Tlf. 2167 Farmannsgt. 1-3
Hermetikk- og pølsefabrikk - Røkeri Salteri - Fryseri 1600 m ³ - Kjølelagere 		
FREDRIKSTAD BLIK- & METALVAREFABRIK Andresen & Müller Mek. Verksted - Blikkemballasje og metallvarer av enhver slags - Jernfat i alle størrelser og for ethvert øyemed - Isenkramartikler - Elektrisk og Autogensveisning - Stanseartikler.	S. Larsen & Co. Møbelforretning Nygårdsgaten - Fredrikstad Telefon 2265	
	Brødr. Syversen BENSIN & OLJE CO. Fredrikstad Tlf. 5920 Tønsberg > 12371	

VEST-TYSKLAND

Prof. dr. Karl Adam 80 år.

En over store deler av verden kjent katolsk teolog, pro-

fessor, dr. Karl Adam, fylte 80 år i oktober. En av hans mest leste bøker er «Katholicismens inderste væsen», som den heter i dansk oversettelse.

BERGEN		
<p>$\frac{1}{8}$ Kr. Madsens Bok- og Papirhandel</p> <p>BERGEN</p> <p>Bryggen 5 - Leppen - Telefon 11 48 2</p>	<p>$\frac{1}{8}$ Smith Sivertsen's</p> <p>Bakerier & Conditorier</p>	
<p><i>Jacob L. Berstad</i></p> <p>KONTORUTSTYR</p> <p>BERGEN — OSLO</p>	<p>Sølv for alle anledninger</p>	<p><i>Theodor Olsens Eftf.</i></p> <p>JUVELER SMÅSTRANDGT 4</p> <p>Bergen</p>
<p>Manufakturvarer - Sengeutstyr</p> <p>SVERRE W. MONSEN</p> <p>Bergen</p>	<p>ERLING KRAGE A/S</p> <p>PRYD- OG BRUKSKUNST</p> <p>Bergen</p> <p>Telefon central 14 110 Telegramadresse: «Kjell»</p>	
<p><i>Eches Farvehandel's</i></p> <p>NYGÅRDSGT. 4</p>	 <p>i Nygårdsgt. ved Eldorado</p>	 <p><i>Peter M.</i></p> <p>KOLDERUP</p> <p>Strandgaten 60</p> <p>Glass - Porselen - Stentøy</p>
<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin: auto;"> <p>HAMAR</p> </div>	<p>HUGO OFFSTEN AMAR</p> <p>Handelsgartneri og Blomsterforretning</p> <p>Tlf. 23 680 - 23 086</p>	<p>HEDMARK CEMENTVAREFABRIK</p> <p>E. GRILL FASTING</p> <p>Hamar</p>
<p>HAMAR GLASSMAGASIN A/S</p> <p>Telefon 23056</p>	<p>SÅ TYNT OG SPRØTT</p> <p>SOM ALDRI FØR...</p> <p>IDEAL</p>	<p>KNUTSTAD & HOLEN</p> <p>FISK OG VILT</p> <p>Hamar</p>
<p>CHR. PLATOU MURSTAD</p> <p>Hamar</p> <p>Tlf. 21 600</p>		<p>O. FUGLSETH</p> <p>HANDELSGARTNERI OG BLOMSTERFORRETNING</p> <p>Hamar — Tlf. 23 079 - 23 370</p>
<p>OSKAR WIIK</p> <p>Herreekvipering</p> <p>Skotøy Reiseartikler</p> <p>Strandgaten, Hamar</p>		<p>MUSIKK</p> <p>i hjemmet gir glede.</p> <p>Piano - Orgel - Gitar- Trekkspill etc. og notemusikalier hos</p> <p>THORBJØRN TAALESENS EFTF.</p> <p>Hamar Tlf. 23 412</p>

OSLO

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRA

Ullevålsv. 1 - Oslo

Tlf. 33 23 34 - 33 22 46

Privat 41 64 78 - 69 43 72

Melitta

KAFFETRAKTER

og ekstra fin snusmalt
kaffe gir

BEDRE KAFFE
DRØYERE KAFFE

ODDVAR J. LØDEM
MURMEISTER & ENTREPRENØR

OSLO

A SPARE ER EN VANE-
SAK, EN VILJESAK, EN
KARAKTERSAK

«KLARA»

Fåes i banker over hele landet

OBS!

Ved
adresseforandringer,
vennligst oppgi
den tidligere
adresse!

*All slags
forsikring*

ANTH. B. NILSEN & CO'S
ASSURANCEBUREAU A/S

Rådhusgaten 27, Oslo.

Telefon 41 01 10.

SØREN HANSEN

Kolonialforretning

Langes gate 6 - Oslo

Telefon 33 77 34

Spesialforretning i
RUSTFRITT STÅL
for sykehusene

KNUT JUUL CHRISTIANSEN

Stortingsplass 7 II

Tlf. 33 36 24 - Oslo

Tlgr.adr.: RUSTFRIKNUT

Allslags snekkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD

Gladsv. 23, Grefsen
Tlf. 37 57 68

A/s E. Sunde & Co. Ltd.

Oslo

Alt i rørbransjen

G. GALLIGANI

PRYD- OG BRUKSKUNST

OSLO

WISBECH

Majorstua - Oslo

MASKIN- OG ELEKTROTEKNISKE
FABRIKKER

ERLING MOE

God fisk

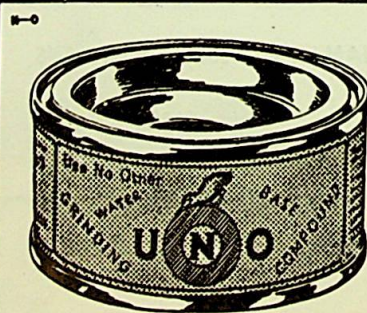
JOHAN OLSEN & SØNNER

Murmester & Entreprenørforretning

Etablert 1896

Kongensgate 17, Oslo

Telefon 42 99 90

**Beste
og hurtigste
slipemiddel
for lager og
ventiler**